

## АВСТРІЙСЬКИЙ ДІАЛЕКТНИЙ СУБСТРАТ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Державна мова Австрії – німецька, відповідно до частини 8 статті конституції. Нею говорять приблизно 80% жителів країни. Стандарт австрійської німецької мови закріплено в підручниках і словниках (видавництво ÖBV) у 1951 році. Варто зауважити, що в побуті, під час дружнього чи особистого спілкування австрійці не використовують Hochdeutsch, оскільки вони розмовляють національною літературною німецькою мовою – Österreichisches Deutsch (переходять на поширений у цій місцевості діалект).

У німецькій мові вирізняють такі австрійські діалекти:

- Баварський діалект (Bairisch), що має надзвичайно відмінну вимову та граматику, порівняно зі стандартною німецькою мовою. Наприклад: *Sackerl* (австр.) – *Tüte* (нім.) (паперовий пакет).

- Алеманський діалект (Alemannisch): *imagitte* (австр.) – *ich möchte nicht* (нім.) – я не хочу, *grubet* (австр.) – *ein bisschen ausruhen* (нім.) – незначний відпочинок.

- Австрійський діалект (Österreichisch), який охоплює усю територію Австрії і відрізняється від стандартної німецької мови особливостями граматики та вимови. Наприклад: *Topfen* (австр.) – *Quark* (нім.) – сир, *Semmel* (австр.) – *Brötchen* (нім.) – булочка.

- Віденський діалект (Wienerisch), що вживається в столиці Австрії (Відні), має вирізняльні сленгові вирази: *urgut* (австр. сленг) – *sehr gut* (нім.) – дуже добре, *ja eh ur!* (австр.) – *ja genau!* (нім.) – так, справді.

- Тірольський діалект (Tirolerisch) поширений у Тіролі, гірській провінції на заході Австрії: *meischian!* (австр.) – *wie schön ist das denn!* (нім.) – Як це красиво!, *Schnitzel* (австр.) – *äußerst schöner Mann* (нім.) – надзвичайно красивий чоловік.

Із-поміж інших австрійських діалектів лінгвісти виокремлюють Верхньо-австрійський діалект (Oberösterreichisch), Штирійський діалект (Steirisch) та Бургенландський діалект (Burgenländisch).

Спробуємо простежити ключові відмінності Österreichisches Deutsch від Hochdeutsch:

– Форми привітання *Grüß Gott* (або діалектичне **Grias-di, Griaß-enk, Griaß-eich**) та *Servus* можна використовувати будь-коли, для

німецькомовного ж дискурсу характерний поділ на *Guten Morgen, Guten Tag, Guten Abend*;

– більш м'яка за допомогою суфікса -l і мелодійна вимова;  
– наявність близько 7 тисяч австріацизмів (специфічних австрійських слів): *Feber* замість *Februar*, *Marille* замість *Aprikose*, *Jänner* замість *Januar*, *Bub* замість *Junge*, *Paradeiser* замість *Tomate*, *Erdapfel* замість *Kartoffel* та ін.;

– значна кількість запозичень із італійської *Kassa* (австр. *Kasse*), французької *Melange* (нім. *Cappuccino*), латинської *Matura* (нім. *Abitur*), англійської *Job* (нім. *Arbeit*);

– розбіжність граматичного роду деяких іменників: *das Teller* – *der Teller*, *der Butter* – *die Butter*, *die Vase* – *der Vase*, *die E-Mail* – *das E-Mail* та ін.;

– у складених словах-композиціях після g, h, ch при словотворі з'єднують буквою s. Наприклад: *Rindsfleisch* (австр.) – *Rindfleisch* (нім.), *Spitalsarzt* (австр.) – *Spitalarzt* (нім.);

– граматичні правила. Наприклад: Perfekt (минулий час) німці скажуть *ich habe gelegen / gestanden / gesessen*, а австрійці скажуть *ich bin gelegen / gestanden / gesessen*. Австрійці вважають, що дієслова *лежати, стояти та сидіти* належать до змін положення руху тіла і тому використовуються разом із *sein*.

Зауважимо, що австрійський діалектний субстрат у німецькомовному дискурсі є частиною мистецтва, культури, лінгвістичної спадщини та знаходять відображення в історії літератури Австрії. Віденське міністерство освіти стурбоване загрозою вимирання австрійської німецької, тому в школах все більше уваги приділяється вживанню австріацизмів. Під час вступу в Європейський Союз Австрія чітко виразила власну національну мовну позицію, відстоюючи право на вживання австріацизмів (*der Austriazismus (Austriazismen)*). Але тільки 23 лексичні одиниці з австрійського діалекту було взято в офіційну мову країн Євросоюзу. Практично всі вони належать до кулінарної сфери. Перспективним бачиться подальше дослідження особливостей австрійського діалектного субстрату в німецькій мові.

#### *Література*

1. *Duden „Österreichisches Deutsch“, Wörterbuch der Gegenwartssprache in Österreich 5., völlig überarbeitete und erweiterte Auflage von Jakob Ebner, Berlin 2019*

2. *„Österreichisches Wörterbuch“ Herausgegeben im Auftrag des Bundesministeriums für Unterricht, Kunst und Sport, 37., überarbeitete Auflage, von ÖBV, Wien 1990.*

3. *Wörterbuch der Austriazismen, Eigenverlag, 7. korrigierte und ergänzte Auflage Juli 2006.*